need jäid ka hiljemini maale. 1707. a. lõpul ja 1708. a. alul, kui Vene tsaar Liivimaale enam väge hakkas koondama, ei saanud L. sinna abiväge saata ja kiitis heaks Eestimaa kindr.-kub. krahv N. Strömbergi (vt.) sammud sõjalises tegevuses. Väikesed Rootsi väesalgad olid võimetud suuremaarvulise Vene ratsaväe vastu, mis kindralmajor krahv O. L. v. Schaumburgi juhatusel Liivimaa keskja kaguosa laastas (jaan. 1708). L.-ilt appi saadetud väiksemad jala- ja ratsaväe salgad, ühes kindlustest lisaks saadetud abivägedega, ei suutnud alalise moonapuuduse ja oma väikese arvu tõttu Liivimaad venelaste hirmsa laastamise eest päästa, mida tsaar, kartes kun. Karli retke Pihkva suunas, oli käskinud ette võtta. Kindral Baueri j. t. juhatusel liikusid aprillis ja mais 1708 9 ratsaväe polku Liivimaa kagupiirilt edasi, tehes kogu oma teel suurt hävitustööd. Pool Liivimaad oli täiesti rüüstatud. Vaenlasest veel puutumata jäänud maaosadele õnnetuseks võeti L.-i väed tarvitusele Karl XII Vene retkel ja nõuti tagasi L.-i poolt Liivimaale saadetud vähemad väesalgad. Mai lõpul (1708) sai L. Karlilt, kellel Moskva vastase operatsiooni plaan juba üksikasjus oli valminud, käsu peavägedega ühinemiseks, kaasa võttes 3 kuu moona oma ja mõnevõrra ka peavägedele. Nii jäi Liivimaa ka L.-ilt oodatud toetusest ilma. L.-i edasiminek ja marss viibis, osalt moona ja vägede kokkutõmbamise, osalt halbade teede pärast. Severjesse minnes (sept.) ei oodanud Karl L.-i järele, arvates et ta, nagu teated kõnelesid, juba Mohilevis on. Hilistunud L. sattus 27. IX venelastega Ljesnaja küla juures kokku ja sai lahingus tunduvaid kaotusi. Uute vene vägede pealetungi kartusel jätkas L. teekonda, jättes maha kahureid ja moona ja viis peavägedele oodatud 16.000-mehelise lisa asemel ainult 6000 meest. Peale Poltaava lahingut juhtis L. Rootsi väge ja kapituleerus nendega Perevoločnas. L. suri vangina Moskvas 12. II 1719.

F. F. Carlson, Sveriges historia under konungarne af Pfalziska huset VII (1885); VIII (1910, E. Carlsoni poolt); Fr. Bienemann *jun.*, Die Katastrophe der Stadt Dorpat . . . (1902); S. E. Bring, Karl XII (1918). *H. S.*

**LICHTENSTEIN, Hugo,** ajaloolane, sünd. 5. X 1869 Goldingenis, astus a. 1888 Tartu ülikooli ajalugu õppima ja kuulus prof. R. Hausmanni õpilaste hulka. Oli oma õpingute lõpetamise järel esiti koduõpetaja, siis õpetaja Lieveni erakoolis Miitavis, sai kevadel 1900 Tartu linna arhivaariks, kus ta arhiivmaterjali korraldamisele ja katalogiseerimise eeltöile asus, selle kõrval oma arheoloogiliste huvide harrastamisest mitte loobudes; suri keset oma poolikut tööd 28. IX 1902 Tartus. — L. on avaldanud artikli »Der Brand d. Domkirche zu Dorpat« (SB GEG 1901). Tema käsikirjalisest pärandusest avaldas A. Feuereisen »Geschichte d. Siegels d. Stadt Dorpat« (Verh. GEG XXII, 1, 1907).

Nordlivl. Ztg. 1902, nr. 220; kõned ja järelehüüded (käsikirjas Tartu ülik. rmtkogus). *O. F.*

**LICHTONE, Robert,** krahv, sõdur, Eestimaa kuberner, sünd. Porvoo klk.-s Soomes 7. VII 1631 ooberstleitn. Johan L. pojana; pärit šoti soost, mille liikmed Rootsi sõjateenistusse astunud. L. algas oma karjääri lihtsõdurina kun. Karl X Gustavi armees ja tõusis kiirelt ametiastmeis. A. 1665 sai ta ooberstleitnandiks ja oli a. 1676 Rootsi uue aadlilipkonna ooberstiks. Taani sõjast osa võtnud, sai L. a. 1679 kindralmajoriks ja määrati a. 1681 Eestimaa kuberneriks. Kun. Karl XI oli arvamisel, et L., kes oli tuntud julge ja energilise mehena, on kohane isik reduktsiooni teostamiseks Eesti- ja Liivimaal. Et Liivimaa kindralkub. Krister Horn (vt.) oli juba vana ja kun. arvates liiga pehme, saadeti L. Liivimaale. juhatusel eriline komisjon, mille ülesandeks oli Rootsi aadlimeestele kuuluvate mõisade õiguslikku iseloomu uurida ja siis nende suhtes vastavaid samme astuda. Anti käsk maamõõtjaid Liivimaale saata ja kirikuõpetajaid kohustati komisjoni liikmeile kõiki tarvisminevaid teateid andma. Liivimaa aadlimeeste suhtes pidi küsimus otsekohe kokkukutsutaval maapäeval lahendatama, samuti pidi talupoegade vabastamise küsimus reduktsiooniga ühenduses käsile võetama. 1681. a. maapäev asus aga kangekaelsesse opositsiooni; seepärast andis pahane kun. käsu reduktsioon viibimata teostada. Kroonule tagastatud maad pidid rendile antama, sealjuures talupoegade olukorra kergendamist silmas pidades. Ka Riia linna maaomanduse õiguslik külg otsustati lähemale uurimisele võtta, mis otsus iseseisva linna juhtivais ringkonnis suurt meelepaha tekitas. Eestimaal pidi esialgse kavatsuse järgi ainult see maaomandus kuuluma reduktsiooni alla, mis kun. Eerik XIV-da poolt oli kroonule reservitud. Kuid Eestimaa aadel segas end asjasse, niipea kui teated Liivimaal ettevõetavast reduktsioonist temani olid ulatunud, ja saatis saadikud Rootsi, kes, nagu kuningale näis, tahtsid ette kirjutada majesteedile, kuidas reduktsiooni-küsimuses tuleks talitada. Kuningale see ei meeldinud ja L. sai käsu talitada Eestimaal täitsa Liivimaa eeskujul. Kui Eesti aadel maapäeval kun. määrustega poleks nõus olnud, pidi kuberner seletama, et kun. talitab nii, nagu riigi huvid nõuavad. — Ühe teate



Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 271